

Tudományok metszéspontja – neveléstudományi kérdések egészségtudományi megvilágításban

Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Doktori Iskola

Habilitációs előadás

Petőné dr. Csima Melinda

Pécs, 2021. március 19.

Neveléstudomány – tudománytörténeti kitekintés¹

➤ Neveléstudomány fejlődésének háttere:

- Társadalomtörténeti háttér: új szemléletű nevelésfelfogás
- Eszmetörténeti háttér: felvilágosodás új ideológiái
- Tudományfejlődés: minden területen érvényesülő nevelő szándék

„A neveléstudomány a modern társadalom- és tudományfejlődés „gyermeke”.”

¹Németh András (2005): *A Magyar pedagógia tudománytörténete*. Budapest, Gondolat Kiadó

Egészségtudomány – tudománytörténeti kitekintés²

- A modern egészségtudomány magyarországi története az egészségügyi főiskolai képzések megszervezésével indult
- Orvostudományi alappilléreken nyugvó diszciplína
- A szakemberek a gyógyító team tagjaiként a prevenció minden szintjén képesek elméleti feladatok kidolgozására és azok megvalósítására a gyakorlatban

²Buda József (2018): *Az egészségtudomány története. Orvoslástól az egészségfejlesztésig.* Pécs, PTE ETK

Egészségdeterminánsok megismerése –
biológiai meghatározók mellett pszichés és
szociális faktorok szerepe

Az egészségi állapot társadalmi
meghatározottságának felismerése

Életmód szerepe

Nevelési szintek felelőssége

*Neveléstudomány –
Egészségtudomány
metszéspontja*

Az előadás főbb csomópontjai

I. Nevelői attitűdök

*II. Korai fejlettségi
mutatók prediktív
ereje*

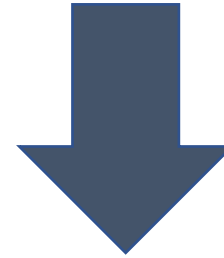
*III. Egészségi
állapot
Egészségmagatartás*

Koragyermekkor

I. „Szülők gyermekneveléssel kapcsolatos attitűdjének felmérése, a 0-7 éves korú gyermekek alapellátásával kapcsolatos elvárásainak elégedettség-felmérése, szociológiai/szociálpszichológiai típusú felmérés és elemzés”³

A vizsgálat célja:

- a szülők gyermekneveléssel kapcsolatos attitűdjének, a nevelési gyakorlatot befolyásoló tényezőknek a beazonosítása

- a szülők szocio-kulturális háttéréből, hagyományaiból adódó eltérő nevelési gyakorlatát a szakemberek el tudják választani a gyermek optimális fejlődését veszélyeztető elhanyagolásától
- a gyermeki fejlődés szülői megítélésének megismerése

➤ Célpopuláció:

- a Magyarországon élő 0–7 éves gyermekek szülei
 - 6 megyében 980 szülő – 2 lépcsős rétegzett mintavétel

A nevelési stílus vizsgálata

- CRPR kérdőív – eredetileg 91 állítás (Block 1965)
- Módosított CRPR kérdőív (Rickel és Biasatti, 1982)
 - 19 korlátozó nevelési gyakorlatot kifejező állítás
 - 17 gondoskodó nevelési gyakorlatot kifejező állítás

Csima Melinda, Bánfai Bálint, Betlehem József, Jeges Sára, Lampek Kinga, Tancsics Dóra és Deutsch Krisztina

2. táblázat. Az 1. faktor elemei. A „korlátozás” dimenziója (N=980)

<i>Elemlista</i>	<i>Faktorsúly</i>
Úgy hiszem, hogy gyermekemnek tudnia kell arról, hogy mennyi mindent feláldozok érte.	0,648
Elvárom gyermekemtől, hogy hálás legyen és értékeljen minden kiváltságot.	0,651
Azt tanítom a gyermekemnek, hogy így vagy úgy, de a büntetés utoléri, ha rosszul viselkedik.	0,611
Azt tanítom a gyermekemnek, hogy mindig uralja az érzéseit.	0,646
Úgy hiszem, hogy a gyerekeknek nem kellene, hogy titkaik legyenek a szüleik előtt.	0,554

A 0–7 éves korú gyermeket nevelő családok nevelési stílusának feltárására irányuló kutatás módszertani megalapozása, a nevelési stílus differenciáló tényezői

3. táblázat. A 2. faktor elemei. A „gondoskodás” dimenziója (N=980)

<i>Elemlista</i>	<i>Faktorsúly</i>
Gyermekekkel meleg, bensőséges pillanatokban osztozunk.	0,633
Bátorítom gyermekemet, hogy beszéljen problémáiról.	0,746
Viccelődök és játszom gyermekemmel.	0,339
Gondoskodom arról, hogy gyermekem tudja, hogy értékelem azt, amit próbál elérni.	0,781

A nevelési stílus vizsgálata

➤ Differenciáló tényezők:

- Anya legmagasabb iskolai végzettsége
- Anya életkora
- Etnikai hovatartozás
- Település típusa

➤ Többszörös lineáris regresszió:

- A nevelési stílust legjelentősebben az anya legmagasabb iskolai végzettsége determinálja

MAGYAR PEDAGÓGIA
116. évf. 4. szám 367–382. (2016)
DOI: 10.17670/MPed.2016.4.367

A 0–7 ÉVES KORÚ GYERMEKET NEVELŐ CSALÁDOK NEVELÉSI STÍLUSÁNAK FELTÁRÁSÁRA IRÁNYULÓ KUTATÁS MÓDSZERTANI MEGALAPOZÁSA, A NEVELÉSI STÍLUS DIFFERENCIÁLÓ TÉNYEZŐI

Csima Melinda*, Bánfai Bálint, Betlehem József**, Jeges Sára**,
Lampek Kinga**, Tancsics Dóra*** és Deutsch Krisztina****

** Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kar*

*** Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Kar*

**** Markusovszky Egyetemi Oktatókórház*

KÉPZÉS ÉS GYAKORLAT • 2015. 13. ÉVFOLYAM 1-2. SZÁM.

DOI: 10.17165/TP.2015.1-2.2

**CSIMA MELINDA – DEUTSCH KRISZTINA – BÁNFAI BÁLINT – BETLEHEM
JÓZSEF – JEGES SÁRA – TANCICS DÓRA –
LAMPEK KINGA**

**A gyermekneveléssel kapcsolatos attitűd jellemzői a 0–7 éves korú
gyermeket nevelő családokban [1]**

Korlátozó nevelési gyakorlat

Az anya legmagasabb iskolai végzettsége	N	Átlag	Szórás
Legfeljebb 8 általános	174	69,87	17,22
Szakmunkásképző, szakiskola	141	62,47	16,28
Érettségi	142	58,37	14,62
Érettségire épülő szakképzés	136	53,95	12,14
Főiskola	243	51,51	13,15
Egyetem	144	48,06	12,73
Összesen	980	57,18	17,22

Gondoskodó nevelési gyakorlat

Az anya legmagasabb iskolai végzettsége	N	Átlag	Szórás
Legfeljebb 8 általános	174	84,99	16,177
Szakmunkásképző, szakiskola	141	90,33	8,607
Érettségi	142	92,40	7,259
Érettségire épülő szakképzés	136	92,16	6,679
Főiskola	243	92,82	7,058
Egyetem	144	92,95	7,217
Összesen	980	90,94	9,941

A nevelői stílus, nevelői attitűd kutatásának végső célja a gyermek harmonikus személyiségfejlődésének biztosítása.

A gyermeki fejlődés

- A fejlődési zavarok 20-50%-a nem kerül felismerésre beiskolázást megelőzően, mely kizárja a hatékony intervenció lehetőségét.
- Vajon a fejlődés mely területein képes a szülő helyesen (legalábbis a szakember véleményével megegyezően) ítélni meg a gyermeke kortársaihoz viszonyított fejlődését?
- Vannak-e olyan szülői csoportok, akikkel kiemeltebben kellene foglalkoznia az egészségügyi ellátó személyzetnek?

A gyermeki fejlődés

Hat fejlődési terület
szülő, illetve védőnő
általi megítélése és
összehasonlítása

A szülő és a védőnő megítélése a gyermek fejlődéséről a gyermek korcsoportja szerint

Mely területen		0-12 hónapos	13-36 hónapos	36< hónapos	Összesen
Testi	Egyezik	75,0	80,9	81,0	79,5
	Szülőé pozitívabb	19,0	13,5	13,2	14,7
	Szülőé negatívabb	6,0	5,7	5,8	5,8
Mozgás	Egyezik	77,5	75,7	85,0	80,2
	Szülőé pozitívabb	18,8	20,1	11,1	15,8
	Szülőé negatívabb	3,8	4,2	3,9	4,0
Beszéd	Egyezik	87,5	74,9	72,2	76,7
	Szülőé pozitívabb	11,5	16,5	22,3	17,9
	Szülőé negatívabb	1,0	8,6	5,5	5,4
Értelmi	Egyezik	82,0	73,6	73,2	75,4
	Szülőé pozitívabb	16,0	21,5	20,4	19,7
	Szülőé negatívabb	1,9	4,9	6,4	4,8
Látás	Egyezik	97,3	98,3	93,9	96,2
	Szülőé pozitívabb	1,8	1,4	4,5	2,8
	Szülőé negatívabb	0,9	0,3	1,6	1,0
Hallás	Egyezik	98,6	98,2	95,5	97,2
	Szülőé pozitívabb	1,4	1,4	3,9	2,5
	Szülőé negatívabb	0,0	0,4	0,5	0,3

A gyermeki fejlődés

➤ *Milyen ismérvekkel jellemezhetők azok a szülők, akik a gyermek fejlődését nem tudták megítélni?*

➤ Az iskolai végzettség hatása:

- a testi (OR=4,0; CI95%: 1,6–9,9),
- a beszéd (OR=2,6; CI95%: 1,3–5,1) és
- az értelmi fejlődés (OR=4,5; CI95%: 2,1–9,8)

Educational Alternatives
ISSN 1314-7277, Volume 14, 2016

Journal of International Scientific Publications
www.scientific-publications.net

FACTORS AFFECTING THE DEVELOPMENT OF A CHILD IN THE FAMILY

Krisztina Deutsch¹, Kinga Lampek¹, József Betlehem¹, Bálint Bánfai¹, Dóra Tancsics¹, Sára Jeges¹, Melinda Csima²

¹University of Pécs, Faculty of Health Sciences, 4 Vörösmarty Str. Pécs, Hungary, H-7621

²Kaposvár University, 40 Guba Sándor Str. Kaposvár, Hungary, H-7400

NURSING

journal homepage: <http://kont.zsf.jcu.cz>

DOI: 10.32725/kont.2019.052

KONTAKT / Journal of nursing and social sciences related to health and illness

Original research article

Parental and health visitor assessment of children development and factors affecting children development assessment in Hungary

Krisztina Deutsch^{1*}, József Betlehem¹, Bálint Bánfai¹, Sára Jeges¹, Kinga Lampek¹, Dóra Domina Tancsics¹, Melinda Csima²

¹ University of Pécs, Faculty of Health Sciences, Pécs, Hungary

² Kaposvár University Faculty of Pedagogy, Kaposvár, Hungary

KÉPZÉS ÉS GYAKORLAT • 2015. 13. ÉVFOLYAM 1-2. SZÁM.

DOI: 10.17165/TP.2015.1-2.3

DEUTSCH KRISZTINA - LAMPEK KINGA - BETLEHEM JÓZSEF - BÁNFAI
BÁLINT - TANCICS DÓRA - JEGES SÁRA - CSIMA MELINDA

Rizikó- és protektív tényezők a családban

Nevelési stílus – gyermeki fejlődés összefüggései

<i>Mely területen</i>	<i>CI 95%</i>	<i>OR</i>
Testi fejlődés	[1,9-5,8]	3,3
Mozgásfejlődés	[2,6-8,9]	4,8
Beszédfejlődés	[2,7-6,7]	4,3
Értelmi fejlődés	[6,5-23,8]	12,4

A nevelői stílus, nevelői attitűd kutatásának végső célja a gyermek harmonikus személyiségfejlődésének biztosítása.

II. Korai fejlettségi mutatók prediktív ereje

➤ Longitudinális vizsgálat ~ 600 gyermek

Elsajátítási
motiváció

Végrehajtó
funkció

RAVEN

DIFER

Születés
körülményei,
fejlődésre
vonatkozó
mutatók

SES

HOME

Pedagógusi és
szülői kérdőívek

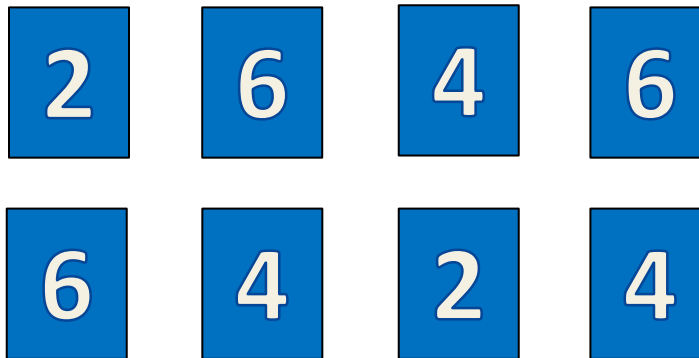
Kismackó vezeti végig a gyermekeket a feladatokon

Kismackóra való kattintás
indítja el a narrációt

2

Számkereső feladat
Szint 1

Kismackó: “Ha készen vagy, akkor érints meg! Én itt leszek!”

A FOCUS teszt adatfelvétele során készült fénykép

Szemkamerás vizsgálatok

➤ A szemkamerás kutatások (eye tracking studies) száma világszerte jelentős emelkedést mutat.

PTE BTK Neveléstudományi Intézet

XIX. ORSZÁGOS NEVELÉSTUDOMÁNYI KONFERENCIA
Pécs, 2019. november 7-9.

**AZ ELSAJÁTÍTÁSI MOTIVÁCIÓ VIZSGÁLATI LEHETŐSÉGE SZEMKAMERÁS
MÓDSZERREL**

**CSIMA MELINDA – JÓZSA KRISZTIÁN – NYITRAI ÁGNES – PODRÁ CZKY JUDIT –
STEKLÁCS JÁNOS**

Szegedi Tudományegyetem
jozsa@sol.cc.u-szeged.hu
Kaposvári Egyetem PK
melinda.csima@gmail.com
Pécsi Tudományegyetem BTK
steklacs@gmail.com

Kulcsszavak: elsajátítási motiváció, számítógép-alapú mérés, szemmozgásvizsgálat

➤ Segítségével következtethetünk a vizuális észlelés, az információfeldolgozás és a feladatmegoldás módjára, változataira, stratégiai tervezésére és lebonyolítására.

Szemkamerás vizsgálat a FOCUS teszt adatfelvétele során

Pillanatkép a szemkamera által rögzített videóból

Védőnői adatgyűjtés

- Milyen összefüggés mutatható ki a korai fejlettségi mutatók és az elsajátítási motiváció között?
- Előre jelezhető-e az iskolai eredményesség a korai fejlettségi mutatók alapján?
 - Védőnői státuszvizsgálatok adatai születéstől 6 éves életkorig

Életkorok pedagógiája és pszichológiája

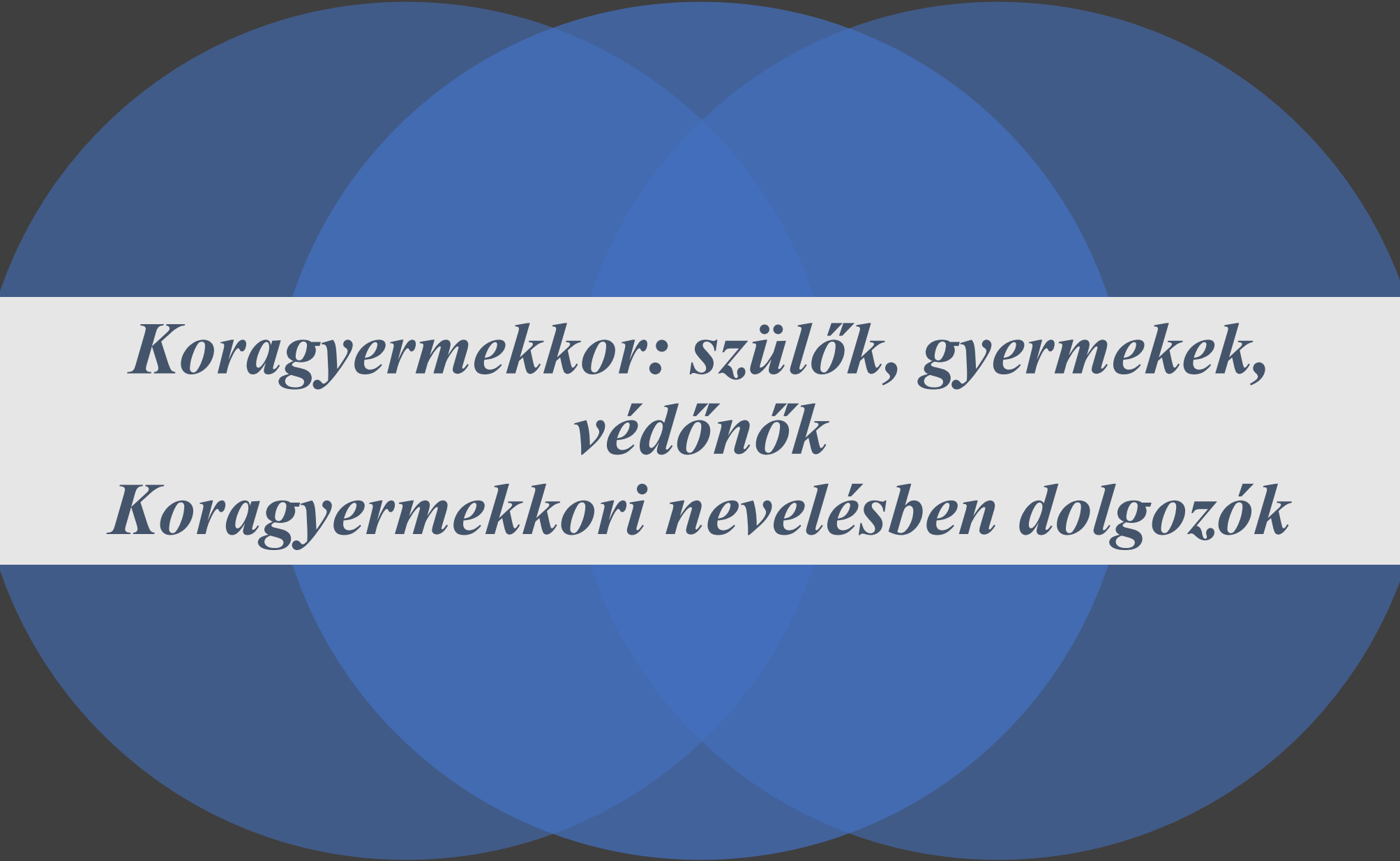
Józsa Krisztián – Csim Melinda – Nyitrai Ágnes – Podráczky Judit

**A KORAI FEJLETTSÉGI MUTATÓK SZEREPE AZ ISKOLAI
SIKERESSÉGBEN:
EGY LONGITUDINÁLIS KUTATÁS ELSŐ LÉPÉSEI**

**JÓZSA KRISZTIÁN – CSIMA MELINDA – NYITRAI ÁGNES –
PODRÁ CZKY JUDIT**

Szegedi Tudományegyetem, Kaposvári Egyetem

**A sikeres iskolai tanulás előfeltételei:
A Kaposvár Vizsgálat**

*Koragyermekkor: szülők, gyermekek,
védőnők*
Koragyermekkori nevelésben dolgozók

III. Egészségmagatartás, egészségi állapot (egészségműveltség) vizsgálata

➤ Koragyermekkorai nevelésben dolgozók egészségi állapotának, egészségmagatartásának vizsgálata

KÉPZÉS ÉS GYAKORLAT • 2019. 17. ÉVFOLYAM 1. SZÁM

DOI: 10.17165/TP.2019.1.3

FINÁNCZ JUDIT¹ – CSIMA MELINDA²

A kora gyermekkorai nevelésben dolgozók egészségi állapotának és egészségmagatartásának mutatói³

SOCIAL SCIENCES IN HEALTH

KONTAKT 4 (2018) 384–390

Available online at www.sciencedirect.com

ScienceDirect

journal homepage: <http://www.elsevier.com/locate/kontakt>

ELSEVIER

Original research article

Research on the health literacy of professionals working in early childhood education

Melinda Csima *, Judit Fináncz, Ágnes Nyitrai, Judit Podráczky

Kaposvár University, Faculty of Pedagogy, Kaposvár, Hungary

International Journal of Instruction
e-ISSN: 1308-1470 • www.e-iji.net

October 2020 • Vol.13, No.4
p-ISSN: 1694-609X
pp. 731-746

Received: 14/10/2019

Revision: 10/05/2020

Accepted: 30/05/2020

OnlineFirst: 22/08/2020

Connections between Professional Well-Being and Mental Health of Early Childhood Educators

Judit Fináncz

Faculty of Pedagogy, Kaposvár University, Hungary, financz.judit@ke.hu

Ágnes Nyitrai

Faculty of Pedagogy, Kaposvár University, Hungary, nyitrai.agnes4@gmail.com

Judit Podráczky

Faculty of Pedagogy, Kaposvár University, Hungary, podraczky.judit@ke.hu

Melinda Csima

Faculty of Pedagogy, Kaposvár University, Hungary, melinda.csima@gmail.com

A kutatási eszköz

➤ **A kérdőív témakörei:**

- szociodemográfiai, valamint munkahelyi jellemzőkkel kapcsolatos kérdések,
- egészségi állapotra vonatkozó kérdések,
- egészségmagatartás (szűrővizsgálatok, dohányzás, alkoholfogyasztás, táplálkozás, testmozgás),
- lelki egészség (kiégés, depresszió, közérzet)

➤ **A mérőeszköz kidolgozása során felhasznált standardizált kérdőívek:**

- Szubjektív jóllét
- Beck Depresszió Skála (9 tételes)
- Maslach Kiégés Kérdőív
- SF-36 életminőséget vizsgáló kérdőív
- ELEF

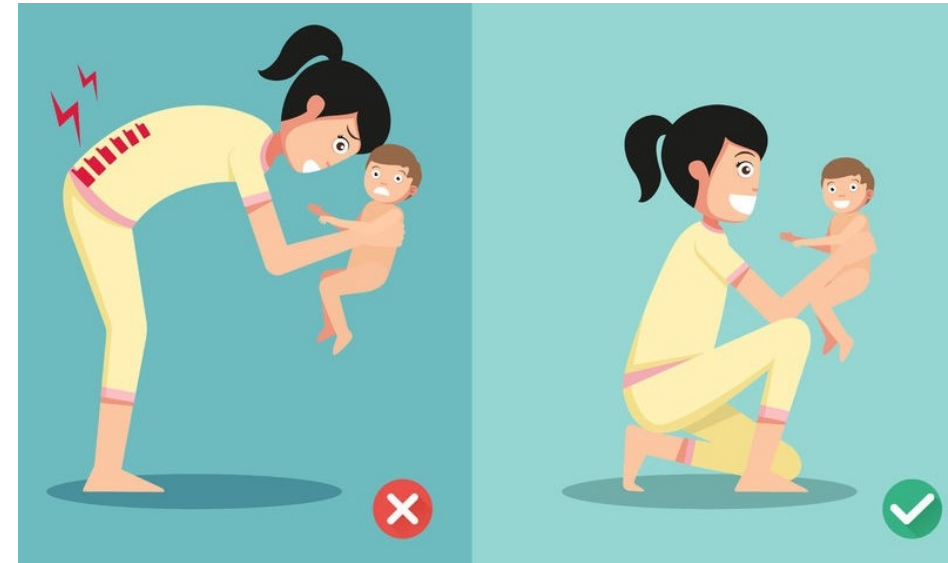
A Cronbach's Alpha értéke a vizsgált változók esetén (kivéve: deperszonalizáció) magas belső konzisztenciát mutatott

Következtetések, javaslatok

- Egészségi állapotuk a lakosság egészéhez viszonyítva kedvezőbb képet mutat.⁴
- Kivételt képeznek ez alól a mozgásszervi megbetegedések
- Derék-és hátfájás, nyaki fájdalom: mindenki veszélyeztetett, nincs szignifikáns különbség a csoportok között

Prevenció, edukáció fontossága

⁴Varsányi P. és Vitrai J. (Ed) (2017): *Egészségjelentés 2016.*
Nemzeti Egészségfejlesztési Intézet.

Következtetések – lelki egészség

	Koragyermekkorai nevelésben dolgozó pedagógusok (N=1010) (Fináncz et al., 2020)		Mihálka és Pikó (2018) pedagógus vizsgálata (N=2068)	
	Átlag	SD	Átlag	SD
deperszonalizáció	1,65	2,68	7,2	5,3
emocionális kimerültség	14,96	9,32	23,7	10,5
személyes hatékonyság	40,33	5,98	20,7	6,3

Következtetések, javaslatok

- Nem igazolható szignifikáns különbség az óvodapedagógusok és a kisgyermeknevelők egészségmagatartása között

- Az egészséggel és annak megőrzésével kapcsolatos tárgyi tudás NEM garantálja a tudás alkalmazásának képességét

Köszönetnyilvánítás

*PTE ETK Egészségtudományi Doktori
Iskola*

Opponenseim

Tanáraim

Barátaim

Kollégáim: MATE NI; PTE ETK;

Családom

*Köszönöm a megtisztelő
figyelmet!*

Felhasznált irodalom

Buda József (2018): Az egészségtudomány története. Orvoslástól az egészségfejlesztésig. Pécs, PTE ETK

Csima, M. et al. A 0–7 éves korú gyermeket nevelő családok nevelési stílusának feltárására irányuló kutatás módszertani megalapozása, a nevelési stílus differenciáló tényezői. (2016) MAGYAR PEDAGÓGIA 0025-0260 116 4 pp. 367-382.

Csima, M. et al. A gyermekneveléssel kapcsolatos attitűd jellemzői a 0–7 éves korú gyermeket nevelő családokban. (2015) KÉPZÉS ÉS GYAKORLAT: TRAINING AND PRACTICE 1589-519X 2064-4027 13 1-2 pp. 26-47.

Csima, M. et al. Research on the health literacy of professionals working in early childhood education. (2018) KONTAKT 1212-4117 1804-7122 20 4 pp. e356-e362.

Fináncz, J., Nyitrai, Á., Podráczky, J., & Csimá, M. (2020). Connections between Professional Well-Being and Mental Health of Early Childhood Educators. International Journal of Instruction, 13(4), 731-746. doi: <https://doi.org/10.29333/iji.2020.13445a>

HLS-EU Consortium (2012): Comparative report of health literacy in eight EU member states. The European Health Literacy Survey HLS-EU, online publication: <http://www.healthliteracy.eu>

Mihálka, M., & Pikó, B. (2018). Pedagógusok élettél való elégedettsége és összefüggése a kiégéssel, valamint a pszichoszomatikus egészség mutatóival. Mentálhigiéné és Pszichoszomatika, 19 (2), 140–157. doi: [10.1556/0406.19.2018.006](https://doi.org/10.1556/0406.19.2018.006)

Németh András (2005): A Magyar pedagógia tudománytörténete. Budapest, Gondolat Kiadó

Steklács János (2019): A szemkamerás vizsgálatok lehetőségei a pedagógiai szempontú kutatásokban. In: Steklács János (szerk.): Szemkamerás vizsgálatok a pedagógiai kutatásban. Kaposvári Egyetem.

Varsányi P. és Vitrai J. (Ed) (2017): Egészségjelentés 2016. Nemzeti Egészségfejlesztési Intézet. http://www.egeszseg.hu/szakmai_oldalak/assets/intezetunkrol/egeszsegjelentes-2016_uj.pdf